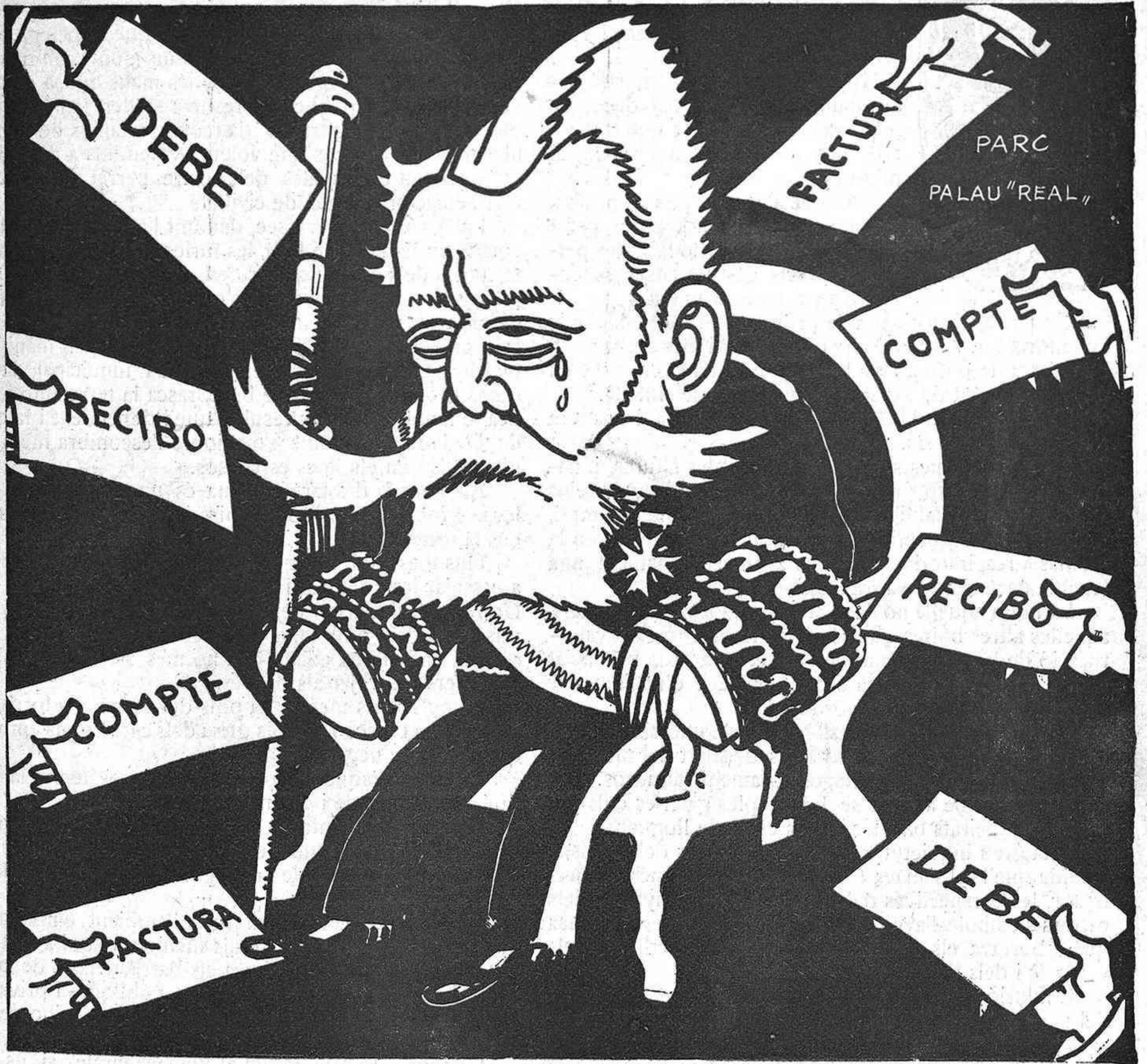

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

Núm. 1852 ————— Any XXXVI
BARCELONA, 26 DE JUNY DE 1914

PERIODIC HUMORISTIC IL·LUSTRAT
10 cèntims ————— Atrassats: 20

«LOS MUERTOS MANDAN»

Presa de possessió del nou Alcalde don Guillem de Boladeres

Impressions d'un passeig matinal

De tant en tant, el cronista, una vegada al mes, és amic de llevar-se dematí. Llevar-se dematí, per un cronista, és llevar-se a les nou a l'hivern i a les set a l'estiu.

No sé si haureu notat que durant els matins mai passa res digne de mencionar-se, i això fa que tots els cronistes dormin, al menys, fins al mig-dia.

No's tracta, doncs, de cap proesa, ni esmento la meva costum per a meravellar a ningú; ho faig sols perquè és precís que les coses se comencin pel començament.

Un passeget matinal, a la primavera, resulta higiènic i confortador. Al matí l'aire és més pur i més embaumat, i en cerca de puresa i de lo altre se n'anà el cronista en un oblit absolut de les seves condicions de ciutadà.

I hala!... hala!... Una gran boirada espessa i rastrera s'estenia pels carrers.

Els super-homes sempre han cercat les altures, i, naturalment, nosaltres no podíem ni devíem sustreure'ns an aquesta llei infal·lible. Ens trobavem en ple Eixampli, pensant en la regeneració de la raça, en l'oxigen i en la gimnasia respiratoria. Però ens agafà sobtadament una terrible necessitat d'estornudar.

La boira aquella no flairava pas com les boires usuals, aquelles altres boires que són fumera de rosada o vaporització de les aigües marines; aquella pareixia més aviat eixir d'un pot de mostaçà o de la butxaca d'un fumador empedreït que gasta tabac ordinari.

Era l'hora que'ls grans establiments comercials obríen llurs portes de ferro i els ruleus d'espart del municipi respallen els empedrats magestuosament calmosos. Començaven també a obrir-se les amples galeries dels palaus i els enlairats balcons de les cases de lloguer.

Una greu inquietut s'apoderà aleshores del cronista. A mida que'l cel s'anava tornant blau i el sol més enlluernador, les perspectives dels passeigs i les llunyanies dels carrers s'emboïllaven més i més d'una fumera espessa que esborrava els contorns de l'arbrat, dels edificis, dels vehícols i dels transeunts.

L'il·lusió poètica d'una boirada natural s'anava esvaïnt del meu esperit. Els sentits se'm tapaven lo mateix que si m'hagués trobat al mig d'un formidable incendi, entre els calsobres d'una casa acabada d'ensorrar. Tenia el nàs sèc, la gorja rasposa, els ulls endanyats; però, gracies a Déu, l'intel·ligència clara. I em vaig dedicar a l'estudi d'aquell fenòmen espaordidor. Jo estava fet a les terribles polsagueres del Parc i de la Reforma, quan el mig-jorn bufa; però desconeixia en absolut aqueixes altres,

pèrfides i enganyadores, provinents de la neteja pública i particular. Extensa nuvolada que s'aixeca arreu, sense remolins ni aparatositats, en la calma matinal.

Sí, lectors meus, no us lleveu d'hora, si no voleu empassar-vos els microbis a mil·lions, si no desitgeu saturar-vos de tota mena de vitordes poc saludables i rebre com un dò de malignitat, totes les resquicies dels pisos i botigues.

En les aceres, obstinats i engrescats, els dependents, vestits amb llargues bruses de fil, escombren sense regar. Han tret un munt de pols dels magatzems i dels escriptoris i van portant-la i escampant-la carrer enllà.

Formen una guerrilla kilomètrica, una guerrilla que, si jo no temés ofendre a la col·lectivitat, anomenaria de la mort. A dalt, paralelament, les minyones també escombren la llossana del balcó, i també sense esmersar una gota d'aigua.

De tant en tant és una alfombra que espetega, uns espolsadors que copegen furients un moble, un respall que ressegueix unes faldilles, i unes mans que, a embostades, envien al públic el tresor recullert en la neteja: plomes, cabells, borriçol d'arcoba, retallets de paper i filagarses de tapiços que volen... volen fins a depositar-se lentament en les ales del nostre berret ample, com una benefactora rosada de civiltat.

I allà, sobre'l sol ressec, damunt l'empedrat que'l so, amara, en l'asfalt que bull, les furientes rodes dels autos i les potes dels cavalls que troten, agiten i reparteixen la polsaguera, i les llunyanies s'entelen, convertint el final de cada perspectiva en una apoteosis. Encara per a més joia, en algun indret privilegiat, un home en mànigues de camisa, evidentment de la brigada municipal, armat d'una grossa escombra de bruc, rasca la terra amb idèntica fè i amb el mateix resultat que'l dependent i la criada. De la mateixa manera maniobra l'escombra mecànica giravoltant en els llocs espaiosos.

Això ens fa dubtar si l'aigua és una substància fabulosa. Probablement no'n tenim i probablement tampoc ens la mereixem.

Fins més tard, fins que les primeres ninyeres surten a passejar les criatures i les dames que fotografia *El Dia Gráfico*, s'exhibeixen per nostres passeigs, no se'n vessa una gota. Però amb tanta escassetat i tan repartideta que sembla una ofrena galant que no més s'ensenya als rics per a fer-la envejar als pobres.

La pols se'ns menja. La pols del carbó ens torna negra la roba blanca i la pols grisa dels carrers ens emblanquina la roba negra.

I ademés d'aquesta pols de totes hores tenim la pols domèstica llençada i escampada de bon matí.

Aqueixa pols, entre la qual s'hi troben escuradents i resquicies de cotó flux, que és metzines i no hi hà respall que us la tregui de la sang, si per cas us grilla en l'organisme.

No tornaré a cercar mai més l'ambient embaumat i sanitos dels matins primaverals mentres visqui a ciutat.

Passaré amb preferència pels barris deixats de la mà dels regidors, verges d'escombres públiques i privades, on la brutícia es deposita i resta sense ésser inquietada per ningú fins que plou.

Us aconsello que imiteu el meu exemple, si us tira la vida.

A les deu reguen la Rambla del Mig, a les onze, la Plaça de Catalunya, i a les dotze, la de Sant Jaume.

Us ho advertixo per si voleu veure funcionar les mangueres i aquelles enormes bótes de llauna pintades

Feta la llei...

feta la trampa!

de verd. Fóra endebades que les cerquessiu en altres hores i en altres indrets. Són un privilegi que no's deu popularitzar.

P. BERTRANA

No s'ha de deixar perdre res

Gran rebombori en la fonda.

Un dels cambrers, al entrar de bon matí a l'habitació d'un viatger, troba an aquest ajegut a terra, al costat del llit, de cap a l'estufa de gas.

L'aixeta de l'estufa encara era oberta, deixant escapar el gas, que sortia furient, asfixiant...

El suïcida no's bellugava. Es clar, si ja era mort!

Als crits demanant auxili que va llençar el cambrer, acudeixen presuroses totes les persones que's trobaven en l'establiment, i l'habitació, teatre del drama, aviat va ésser plena de curiosos.

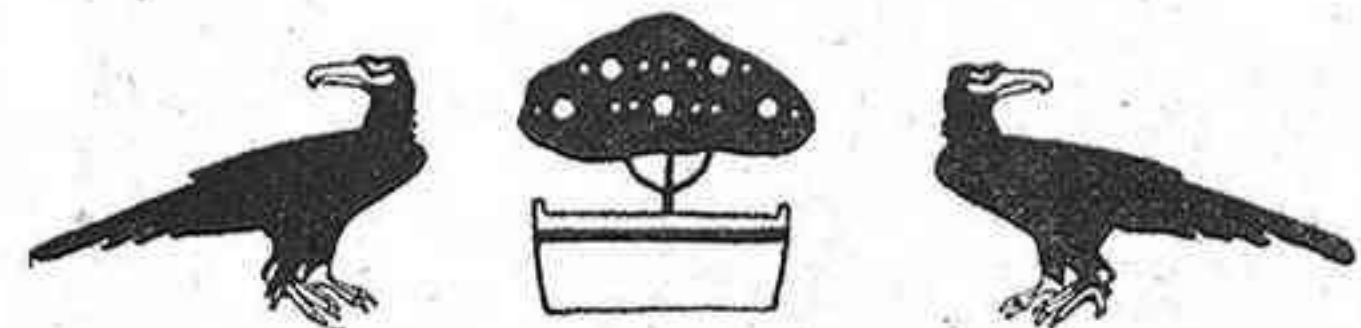
Era inútil tot auxili. Un metge que acaba d'entrar, certifica que'l gas ha fet la seva obra, que ha complert la voluntat del suïcida asfixiant-lo.

D'entre mig del grupu de curiosos, surt una vèu, de prompte:

—Digui, doncs, doctor, que aquest gas és terrible?... Quants metres cúbics li sembla que's necessiten per a causar una asfixia així?

—Amb cinc o sis metres n'hi hà prou. Però perquè ho pregunta?... Que pot-ser té ganes de suïcidar-se vostè, també?

—No, senyor, no. Però soc l'amo de la fonda, i vui saber-ho... per a posar aquests cinc o sis metres de gas a la factura que presentaré a la família del difunt...

Conflicte entre dugues fetxes

o

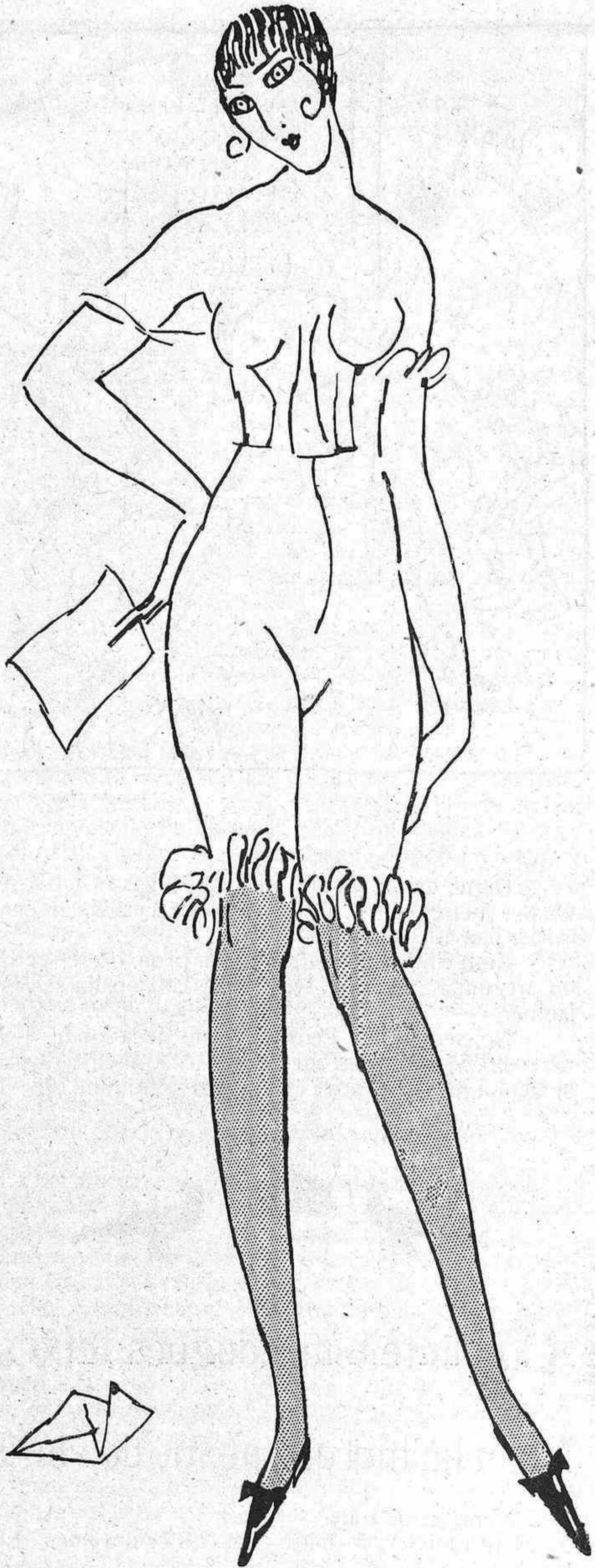
No hi hà mal que per bé no vingui

Dilluns, 22 de juny.

Marit i muller, de mitja edat. Ell se diu Joan; Ella, Joana.

Acaben de sopar i, molt tranquilament parlen de mil diverses coses.

Ella (desviant de prompte la conversa):—Ah!... I el dia de Sant Joan, què hem de fer?

DÒNES

—T'està bé!... Per què t'en fies dels homes? Jo fa vintiset anys que sóc viuda i no tinc altre companyia que'l gocet.

A
1914

Ell:—Es veritat. Hi hà que tocar-la, aquesta tecla.

Ella:—Toquem-la, doncs. On anirem a dinar? A Miramar?... A Vallvidrera?... Al Tibidabo?...

Ell:—Ja ho veurem això. D'aquí a dimecres...

Ella (posant-se molt seria):—Dimecres, dius?

Ell:—Aiail!... No és dimecres el dia 24?

Ella (encara més seria):—Sí; però Sant Joan, aquest any, no és el dia 24, sinó el 28.

Ell:—Diumenge?

Ella:—Sí, senyor.

Ell:—D'on l'has tret aquesta novetat?

Ella:—Dels almanacs, dels diaris...

Ell (somrient):—No'n facis cas dels papers, que diuen moltes mentides. Sant Joan, ara i sempre, ha sigut i és el dia 24 de juny.

Ella:—Abans, sí; però ara no. L'Esglesia ho ha canviat molt, això. Ara, Sant Joan ha de caure forçosament en diumenge.

Ell (obrint desmesuradament els ulls):—Per què?

Ella:—Perque'l Papa ho vol així, home.

Ell (exaltant-se poc a poc):—Ah! El Papa?... Vés, digali de part meva que'm nego terminantment a acatar les seves ordres.

Ella (en to de burla):—Ca!... No vui pas anar-li a dir. Tindria un disgust massa gros, l'home, quan s'enterés de la teva rebel·lia.

Ell (més exaltat):—*Bueno*. Tant si risques com si rasques, lo que jo't dic és que celebraré Sant Joan el dia 24.

Ella:—I jo lo que't contesto és que, tant si rasques com si risques, celebraré la festa el dia 28.

Ell (sentint bullir en les seves venes tota la seva sang anticlerical):—Oh, ca! Obeir a l'Esglesia?... Jamai!

Ella:—Però quin mal hi hà en allargar la coca per tres o quatre dies?

Ell:—I quin mal pot haver-hi en respectar la tradició, no movent-se del 24?

Ella (molt resolta):—Veuràs, nèt i clar: jo no vui fer res que vagi contra l'Esglesia. Em dic Joana i faig el sant el dia 28.

Ell:—Jo'm dic Joan i el faig el dia 24, com el feia quan era criatura i com penso fer-li mentres visqui.

Ella (somiuejant):—Ets un mal bome!

Ell (sorprès):—I ara!

Ella (plorant més fort):—Un verdugo!

Ell:—Però, Joana!

Ella (escarnint-lo):—Però, Joan!... Hauries de donar-te'n vergonya de faltar així a la teva muller i al calendari!

Ell (conciliador):—A tu, sí, sento disgustar-te; però al calendari?... Quin respecte vols que li tingui, si cada tres setmanes estàn modificant-lo?

Ella:—En fi, en què quedem?

Ell:—En que celebrarem el nostre sant el dimecres.

Ella:—El diumenge.

Ell:—El dimecres.

Ella (tornant a posar-se a plorar):—Que soc desgraciada!

(Pausa llarga. La muller somica; el marit reflexiona).

Ell:—Ja veuràs, se m'ocorreix una idea.

Ella (eixugant-se els ulls):—Bona?

Ell:—Judica tu mateixa. No opino jo que Sant Joan és dimecres?... Doncs, celebrem dimecres la festivitiat. I, no creus tu que és el diumenge?... Doncs, tornem-la a celebrar el diumenge.

Ella (encantada):—Tens raó!... D'aquesta manera encara hi guanyem.

Ell (triomfador):—És clar! En compte d'una festa, en tindrem dugues.

Ella (tota joiosa):—Conformes, conformes!

I donant-se carinyosament les mans, marit i muller aproben aquesta solució, la més atractiva, la més enraonada... i la més espanyola de totes.

MATÍAS BONAFÉ

Un pagès que no té pèl de tonto

Es mitja nit.

Fa un temps brúfol; el vent xiula i la pluja cau, menuda, però gelada.

A pesar d'haver treballat tot el sant dia, el metge de la vila vetlla fins tard, de cap als seus llibrots de ciencia i aprop de la vella criada.

Per fi, s'ensopeix i es fica al llit, i s'adorm.

A la poca estona d'estar *clapant*, sent trucar a la porta.

—Pam! pam!

El doctor obre la finestra, amb perill d'agafar una pulmonia:

—Qui hi hà?

—Que viu aquí el senyor metge?

—Sí. Què passa?

—Venia a veure si podria arribar-se amb mi tot seguit al Coll dels Pibets.

—Ja es lluny, ja... Que es molt urgent?

—Molt urgent.

—Espereu-vos, que baixo.

Enrabiad, el metge, es vesteix amb una esgarrapada i corre escales avall, a complir amb el sacratíssim deure professional. Enganxa la tartana, fa pujar-hi el pagès que l'ha vingut a cercar i... oixque, *Canela!*... cap al Coll dels Pibets d'una trotada.

A l'arribar davant de la casa que l'home li havia indicat, diu el doctor:

—Es aquí?

—Sí, senyor—respón el pagès baixant de la tartana—Quant li haig de donar per la visita?

—Dues pessetes; però no cal que'm pagueu per endavant... Ja les trobarem.

—No, senyor, no... Tingui, aquí les té; i ja se'n pot entornar.

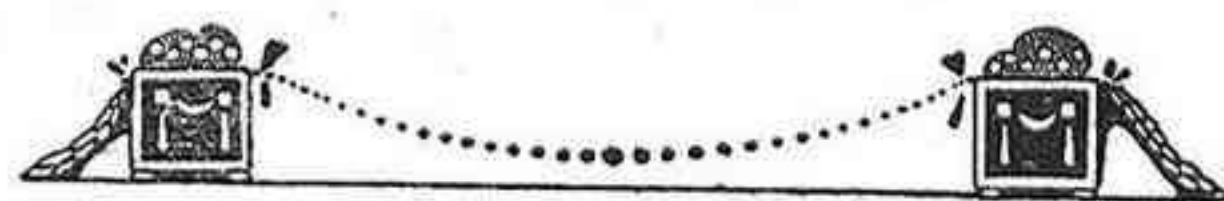
—Però i el malalt?

—No n'hi hà cap de malalt.

—Doncs què vé a ésser aquesta comedia?

—Jo li explicaré: He arribat a mitja nit, i com que'l tartaner del poble, de portar-me aquí, me'n volia deu pessetes, hi pensat: pot-ser el senyor metge m'ho farà més baratet.

ADELÍ

GLOSARI

COSES DE CASTELLA

EL DEBAT POLÍTIC

No sé si els meus llegidors saben lo que és un debat polític. El debat polític ve a ésser com una mena de controvèrsia que'ls nostres pares de la patria tenen ells amb ells a les Corts.

N'hi ha un que explica lo que ha fet, i l'altre li diu que ho vol fer. Aquest exposa el seu programa i l'altre n'exposa un de millor, i fan barallar els dos programes. El de la dreta fa veure que no pot veure al de l'esquerra, i aquest carrega cap a l'esquerra. Tu em dius això, jo et dic allò. Tu no voldries anar al Marroc; doncs... jo tampoc; però que hi vagin els altres. Tu vols formar ministeri; doncs jo també, i anem a partir..., i així van tenint conversa, i lo millor és anar matant l'estona.

Això sí, tot lo que diuen, ho diuen d'una manera que n'hi hà per embadalir-s'hi. Sembla que no pugui ésser que amb tantes i tantes paraules se puguin arribar a dir tan poques coses. Això d'un debat polític no és una Cort; és una gavia, una mena de pajarera que'l que li vaga d'escoltar-la ja pot dir que no ha perdut el temps.

En Lerroux ha parlat com una tórtora. En Maura no! com un pinsà. El comte de Romanones com un pardal mallorquí; en Cambó com un passarell; en Mella com una calandria; en La Cierva com un merlot, i tota la demés niarada com un chor de serafins amb plomes. El que ha tingut la sort de sentir-lo ha de tenir el cap ben portàtil, com diuen en una comedia.

Es clar que no comprenem perque després han de votar. No hi van per parlar, an aquella casa?... Doncs, per què'ls tenen de fer votar?... Que no'n tenen prou d'escoltar-se?... Que no ho saben que l'enraonar no és per convèncer a ningú, sinó per lluiment del que parla, i per fer viure an els taquígrafs?... Que no tenen conviccions, mal llamp!, que'ls hi han fet jurar els seus electors?... Que serien cara-girats per deixar-se convèncer per un home que té altres idees polítiques, encara que li sobrés la raó?... Que és alguna cosa la raó, davant de la conseqüència?...

També s'ha de dir que és veritat que n'hi hà molts que, si no votessin, no hi anirien a fer res al Congrés, i per això deu ésser que'ls uns enraonen i els altres escupen, o voten; lo que proba una volta més que an aquest món de miseries, per més que facin, sempre hi hauràn diferències odioses.

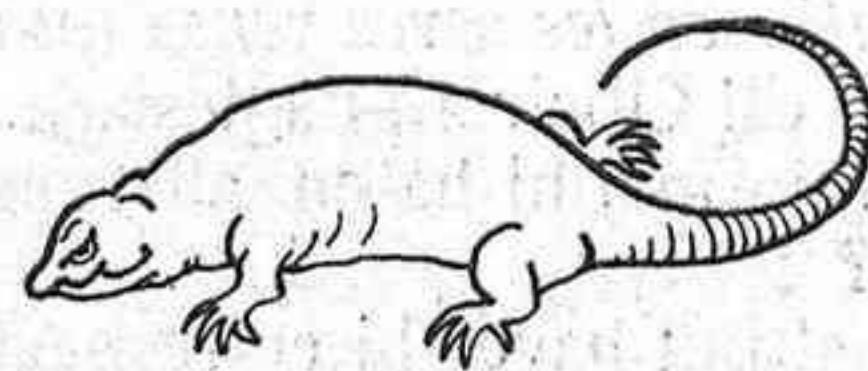
El cas és que'l debat polític, si el veiessin els catalans s'hi quedarien embadalits, perque en la dolça Catalunya creiem que és un dels llocs que més agrada el debat polític.

No creiem que hi hagi ciutat al món més aficionada als mitings que la nostra Barcelona, i això dels mitings també, a la seva manera, vénen a ésser debats polítics, amb la sola diferència de que allí tots van a la una. També es parla bé, i seguit, i tampoc serveixen de gran cosa. També es fan pèr anar a votar, i també els que voten són els moltons; i també tothom té raó, i tampoc el que és de la dreta es decantarà a l'esquerra.

El debat polític, doncs, és una cosa que a la comtal ciutat n'estem fent tot l'any. En lloc se parla més d'estètica—o debat polític de l'art—i són ben pocs els que pinten bons quadros; enlloc se parla més de teatre, i es dicten lleis, i es manen preceptes, i quasi ningú fa bones comedies! Enlloc hi hà més afició als bous i encara no ha sortit un torero. La qüestió és parlar. Matar l'estona. Fer pels cafès, pels mitings, en el periòdic, lo que aquí és debat polític.

Quina llàstima que no tinguem Corts, anc que fossin en un tancadet! Amb l'afició que'l català ens ha agafat a la política, quants debats allí s'armarien! Allò no seria un debat! Allò seria un aplec polític! El Sant Mus de l'oratoria! La sardana parlamentaria on en lloc de donar-se les mans se donarien la paraula.

XARAU

Del jardí dels humoristes

JOAN, EL BON PERIODISTA

Fret, impassible i toçut, era en Joan el veritable model dels «reporters».

El seu voluntariós treball l'havia identificat de tal modo amb la feina, que estava dissecat, millor dit, deshumanitzat. No conversava, interwuiava; no escrivia, feia línias.

Els punys de la seva camisa li servien tot sovint de quartilles; els tenia plens de notes, d'adresses i de signes que sols ell sabia desxifrar.

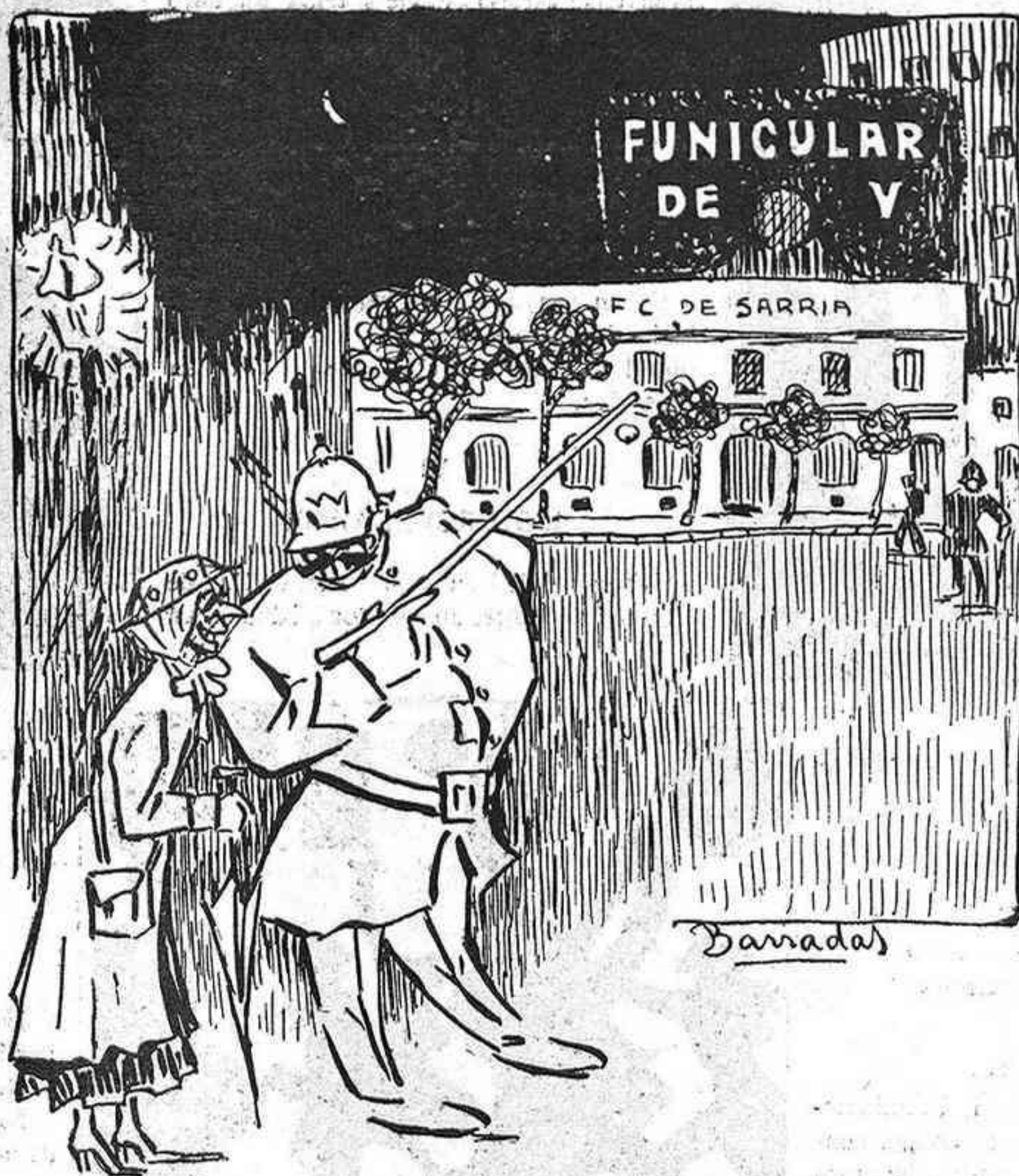
No se li coneixien parents d'aprop ni de lluny; ni amics íntims ni dels altres; però en canvi, donava estretes de mà al primer passa-volant.

En Joan, en l'exercici del seu càrrec, era capaç de les accions més heròiques: Al pic de l'hivern, permaneixia vintiquatre hores a la porta d'un hotel sense estornudar; durant un seti, en una guerra, va estar a punt de morir de fam al costat d'uns coloms missatgers que li duïen notícies, sense pensar mai en menjar-se'ls.

Un dia, a l'entrar a la Redacció, li fou entregada una carta urgent. En el caràcter de la lletra del sobre va endevinar tot seguit la procedència. Era de la seva estimada, de la gentil minyona que prenia cura del seu cor, dels seus aliments i dels seus sorgits. I tot seguit va re-

—Senyoret, no tinc feinal...
—Tampoc ne tinc jo, i no'm queixo.

—Ja veu que a Barcelona som molt amables i generosos. Segons el lleterero, aqueix Funicular... és de vosté.

cordar-se que feia tres dies que no l'havia anada a veure.

La carta deia: «Si aquesta nit a les onze no has vingut a casa, a dos quarts de dotze me suicido».

En Joan, amb tota la santa calma, va ficar-se la carta a la butxaca i no va dir res a ningú.

Passaren hores, més hores, unes quantes hores més, i a les dotze de la nit va cridar tranquilament a un redactor company encarregat dels successos:

—Miquel!... Convindria que s'arribés immediatament al carrer tal, número tal, quart pis. Hi ha una informació interessant a fer; una xicota jove i guapa s'ha suicidat per desenganys amorosos. Cuiti, vagi; ja me'n dirà alguna cosa.

I en Joan, satisfet del seu deure periodístic, esperà, segur de que'l seu diari seria el primer i el millor informat d'aquell succés. Per a no perdre temps, ell mateix redactà la notícia amb mà ferma, segura, i l'envià a les caixes.

Fins l'endemà a les deu del matí, en Miquel, el seu colega, no va compareixer a la Redacció.

En Joan l'interrogà amb una severa mirada:

—Què hi hà d'allò?... que no va anar allà on li vaig dir?

—Sí, senyor.

—I bé, quines notícies porta d'aquella xicota?

—Ah, que encara no s'ha suicidat.

—Com s'entén?... Es dir que no és morta?

—No, senyor. Me consta que encara belluga, perquè he passat la nit amb ella.

P. VEBER

PRINCIPAL.—Bona entradeta va conseguir el popular Simó-Raso amb motiu de la seva funció de benefici, celebrada el darrer dilluns. Feu les delícies de la concurrència amb les obres *Los hijos del sol naciente* i *Las hazañas de Juanito*, amb les quals conquerí llargues ovacions.

= L'obra estrenada darrerament, *Papel de estraza*, d'en Miquel Echegaray, no afegirà ni un granet de sorra al monument de l'autor, si és que monument ha d'alçar-se a *don Miguel*, cosa que no duptem, ara que n'aixequen a qualsevol. Sort de la bona interpretació dels estudiosos artistes, que sinó se'n va a terra.

NOVEDADES.—*Hilda Gilder*, drama dels senyors Albertí i Llisó, és una obra que interessa per l'estructura de l'acció molt ben portada, més que per la justa psicologia dels personatges. És moral, perquè en ella hi triomfa l'ignoscència, i és divertida, perquè fa passar agradablement l'estona. Del diàleg no val la pena de parlar-ne; vol ésser més literari que teatral i això sempre és un defecte.

Els actors molt encaixats i treballant amb molt bona voluntat.

APOLO.—Les funcions de benefici han proporcionat molt bones entrades. Les corresponents al popular Santpere, (sistema japonès) se vegeren concorregudíssimes, i, com era d'esperar, el beneficiat va abocar-hi totes les facultats, tota la gràcia, tots els braços i totes les cames.

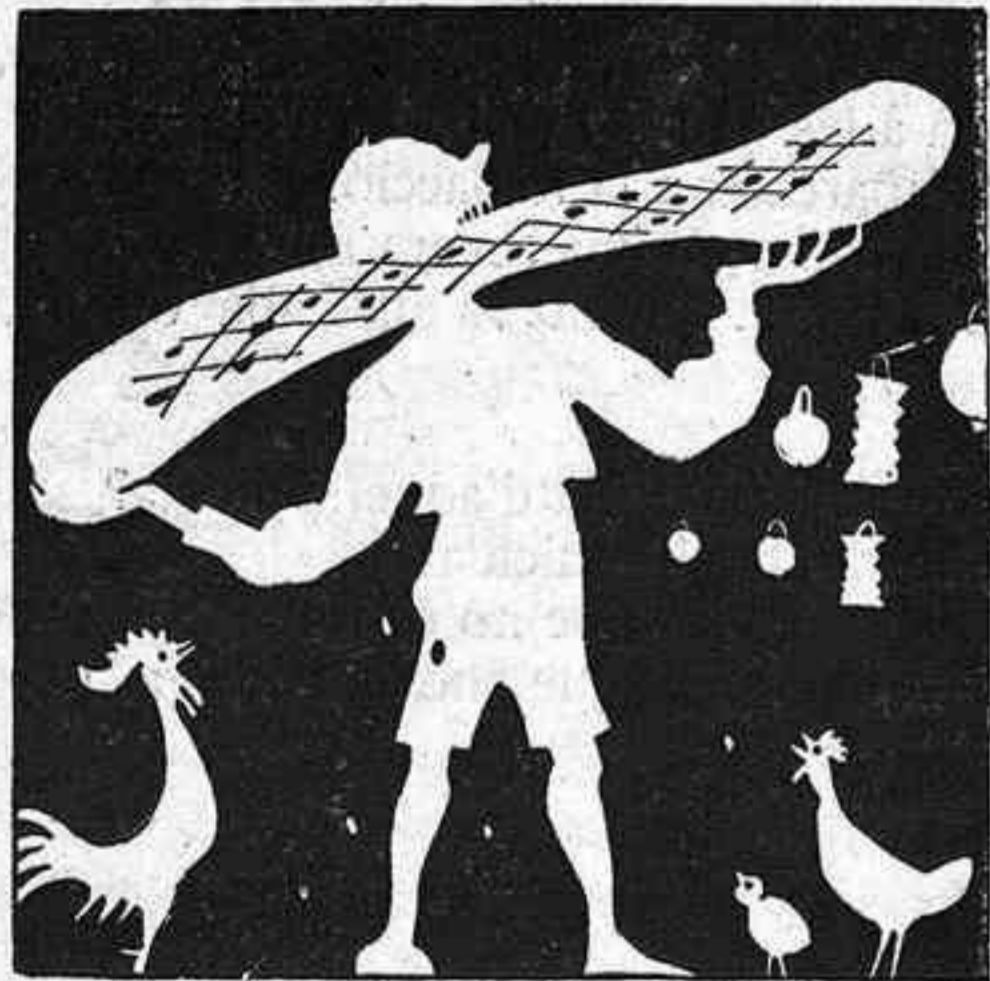
= L'estrena del «vaudeville» *De 5 a 7*, va transcórrer sense incidents, a no ésser que per incidents entenguem el seguit de rialles del públic, i els indispensables aplaudiments al final de cada un dels actes. El segon és el millor de l'obra. Això ni cal dir-ho, perquè en totes les comedies franceses d'aquest genre passa igual.

L'interpretació, bastant bona.

= Del benefici de l'Elena Jordi, celebrat ahir dijous, no'n sabem encara res.

Per a avui s'anuncia l'estrena del «vaudeville» en tres actes *Dos cops per setmana...*

BOSQUE.—Aquest teatre, que pot calificar-se d'únic,

I
LA COCA (a pagès)

El bordegaç, després de recollir tota la brossa possible, segur de que tindrà un foc bell per a botar-hi per sobre, ha anat a vila i torna carregat amb la coca, encara calenta, sota d'un cel que no és blau ni és negre.
Desperta an els galls que dormen; és seguit per un ca que ensuma la llaminadura, i troba a sa germana garrant amb el promès. Li diu:
- Apa, vina.
Ella fa:
- Ja vinc.
Però nò hi và.
El bordegaç arriba a l'era, que és guar-

nida amb fanalets que deixaren els senyors l'any passat.
Després encén el foc.
Més tard arriba la noia tota sofocada.

II
LA COCA (a ciutat)

Ès trist confessar-ho, però a ciutat, la coca, és un simple motiu per fer beguda. I no és pas que tiri per la dita beguda, com els cargols i el rúmesco, per exemple, que són menjars que s'han d'ofegar amb vi, no. La coca de ciutat tira per la beguda pel procediment del mal gust de boca que deixa des del primer mos que l'empasses.
Es tan dolent el sentir de la tal menjja,

que s'ha comprovat, sense cap dubte, que els devoradors de coca són borratxos d'aiguardent.

III
L'AUFÀBREGA

El senyor Esteve cada any compra ducques mates d'aufàbrega olorosa.
Quan s'asseu a taula explica alguna facecia de la seva joventut; a l'arribar als postres se'n posa un brot a l'orella, i tota la família riu, i ell més fort que ningú, com un beneït.
Es aleshores que'ls nois li demanen quarts i la clau, i les criades permès per anar al ball de l'adroguer.

El senyor Esteve, borratxo de fragància, accedeix, accedeix...
Quan resten sols, fa una magarrufa a la senyora Pona.

IV
LA BONAVENTURA

Hi hà gent que creu en bruixes i en gitanes tot l'any i altres gents que no més hi creuen la nit de Sant Joan. Els uns i els altres volen saber el seu pervindre en la revetlla cèlebre.
Ai, si els fets fossin dolços i falaguers com les paraules...
El jove que té la seguritat de que la noia l'estima, de que farà un viatge llarg i de que fa patir a les dones, pot tenen ensemps

la mateixa certesa de que si tenia un duro ja no'l té, i que si el té és de cartró.

V
EL DEL COET A L'ULL

No passa any que no sorgeixi aquest fulano en la nit de l'alegría.
Es un senyor que Invariablement va a badar en els focs artificials i és home que obre l'ull, perquè'l coet que s'escapa en ell se fica.

VI
L'OU REVELADOR

Sabem lo de l'ou com balla, de l'ou de Colom i de moltes menes d'ous, àdhuc d'un

que n'han trobat a Ivicja; però el bo és l'ou revelador.
Els fonògrafs ja ho dinen en el silenci de la nit de verbena:

«Al sonar la media noche, en un vaso de cristal, entre dos claras de huevo tu futuro encontrarás.»

Les noies de Barcelona, com totes les noies del món, segueixen aquesta costum, i al sonar les dotze deixen anar l'ou màgic dintre de l'aigua clara, i desseguida l'aboben an el got, el qual, pèrfid, els hi mostra la més enganyosa de les imatges, encara que bella i agradable; amb això podríem dir que'l got i l'aigua els hi amaguen l'ou.

VII
EL BON PIANISTA

Conforme ja hem explicat qualche vegada, no recordem on, el pianista és persona qui treballa son físic a diari; però quan arriba a la revetlla de Sant Joan, que és la festa major del gremi, tota cura li sembla poca per a posar-se en condicions de fer patir.
Va enllustrat de bolines o apretat d'es pardenyes; les arrugues de les calces d'acordeón són una obra d'art i envocalla son tors amb la camisa més fantàstica, i son coll amb el mocador més virolat.
Va afeitat a pèl i a repèl i contra pèl; porta un pot de bandolina a la cabellera i un clavell a l'orella; els pès de la piga li fan tres riqos.

De cada balladora reb un somris que és una promesa.

VIII
POR EL BAILE!

«Jóvenes que vais bailando al infierno vais saltando», que deia el Pare Claret, o «Una noche de baile...»

que diu la Fornarina. Es cert; és indubtablement cert que això de la ballaruga condueix a molts daltabaixos; però zqui atura a la minyona que somnia amb breçar-se en els braços de l'adroguer, o a la modisteta que vol gronxar-se al compàs d'una polca junta amb un soci del C. de D. de la I i del C.

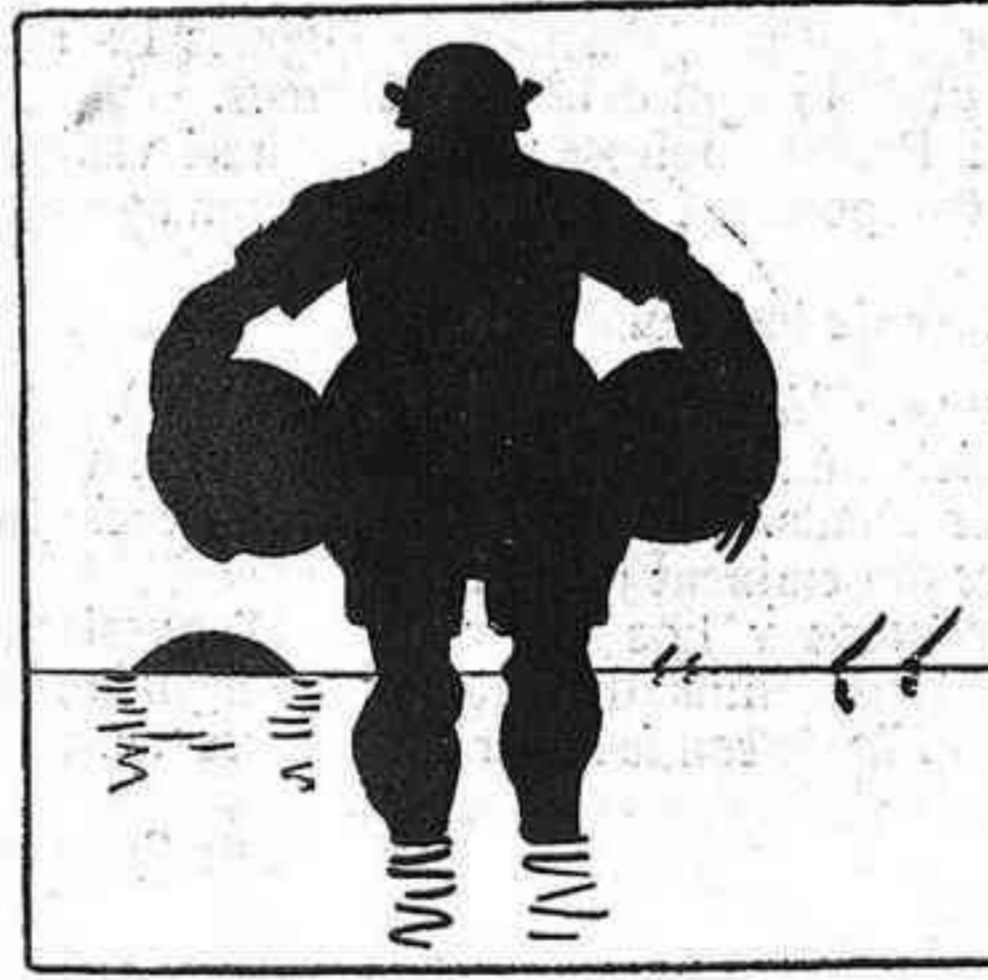
Balleu, nois, balleu!
«Este mundo es un fandango y el que no balla es un tonto».

IX
EL BANYISTA

Hi hà un senyor que's banya cada any per Sant Joan, tant si fa calor com no. Desprecieu-lo!
Es el mateix que's posa l'abric el quinze de novembre, tant si fa tret com no'n fa.

X
PUNTA DE DIA

El pacient lector d'aquestes ratlles ja ha

vist tot lo pertocant a la nit de Sant Joan. Ha menjat coca; ha flairat aufàbregues; ha sentit pianos de maneta i fonògrafs; li hem dit la planeta i l'hem remullat, àdhuc li hem ficat un coet a l'ull. Ens queda sols per a mostrar-li un darrer i únic espectacle: el del petó final que en tal dia, com el que celebrem, se donen centes i centes de parelles, al notar la sortida del sol, davant del qual les noies no volen tenir les confiances amb els mascles, a que s'atrevien quan sols les contemplaven els astres del seu sexe: la lluna i les estrelles.

veritablement d'estiu, ha sigut transformat en «Music-Hall», havent inaugurat la temporada amb una companyia de varietés.

Hi hà de tot en el quadro; bó i dolent; i en les llistes de personal hi consten cançonetistes, bailarines, *disseuses* i estrelles de totes les magnituds.

El públic, satisfet i encantat de la baratura. Tenim entés que hi deixen entrar de franc, i encara hi donen alguna cosa... per memoria.

IMPERIO.—Dimars passat, debut del professor d'hipnotisme M. Adryan. Es un il·lusionista de fama que acaba d'arribar d'Amèrica. Amb el seu treball sugestionador, engresca als aficionats al genre.

EL CATALÀ DE «LA MANCHA», per *Santiago Rusiñol*.—Aquesta darrera obra del nostre amic i company és una nova mostra de les seves variades aptituds. Que en Rusiñol podria fer una novela no'n tenim pas cap mena de dubte. Qui ha escrit *Anant pel món* i *El poble gris*, no'ns ha de sorprendre gens que escrigui *El Català de «La Mancha»*.

Les dots d'en Rusiñol, com a observador, com a psicòleg, com a ironista, són ben reconegudes, i amb això n'hi hà prou per a fer una novela plena d'interès, amb belles descripcions i dialogada amb la traça i finura que tants èxits li han valgut com a autor dramàtic. Emperò, sigui com sigui, en Rusiñol té dret a un nou títol que ningú li pot regatejar.

Es un novel·lista personalíssim, impossible de confondre amb ningú més, com no's poden confondre les seves comedies i els seus drames, ni els articles, ni les seves pintures.

En *El Català de «La Mancha»* el nostre amic ha creat un tipu de Quixot modern regional que va a realitzar les seves gestes i fracassa en terres del Quixot cervantesc. Aquest tipu devè representatiu i, o molt ens enganya la nostra perspicaçia, o perdurarà en nostra literatura, i pot-ser dintre alguns anys se li farà la justícia que's mereix.

En broma en broma, en Rusiñol ha fet obra seriosa. Hi hà en les pàgines de la novela moltíssimes belleses. La part descriptiva és superba, l'ànima manxega hi palpita, i el lector talment es fa l'il·lusió de caminar per aquella plana, i sent l'angoixa del sol i de la pols, i veu els seus habitants presos del fatalisme de la raça entre la desolació que'ls envolta.

La topada entre'l Quixot català, encaboriat pels *moderns llibres de cavalleries*, i el descendent de l'autèntic momificat en la seva noblesa i en el seu classicisme, isolat de tot progrés i de tota lluita social, és de lo més profón i ben escrit que conté el llibre.

No podem ni devèm endinsar-nos gaire en l'estudi de la nova producció del dilecte Rusiñol. No podem per la manca d'espai i no devèm perquè es tractaria de lloar en tal manera a l'amic i al company, que les nostres paraules segurament serien mal interpretades pels maliciosos i titllades d'apassionament.

Recomanem, emperò, als nostres llegidors que tinguin per «*El Català de La Mancha*» la preferència que's mereix, segurs de que han de trobar-hi prou delícia espiritual per a remerciar el consell.

El llibre es manté sempre dintre la tònica agre-dolça que és l'encís de la prosa de l'autor. Des del principi al fi es sosté dintre un equilibri perfecte.

Tant en les grans situacions com en els petits episodis l'agilitat de la paraula i la justesa dels conceptes és la mateixa. Per això, malgrat a que a voltes l'autor dulceix quelcom, no's fa pesat ni se sent cap mena d'impaciència.

El treball editorial que acompanya a l'obra és de lo més pulcre que ha eixit dels acreditats tallers tipogràfics del senyor López. Això encara que'ns estigui mal el dir-ho.

GLOSES FEMENINES, per *Miquel Roal Aregall*.—Es aquest llibre, com diu el mateix autor, un *Breviari de la Elegant*. Té un *cachet* noucentista i preté definir la veritable elegància femenina, tant corporal com espiritualment parlant.

La prosa d'aquest breviari és un poc rebuscada i amb marcada tendència al classicisme. Per lo demés, denota una bona intenció i un temperament refinat.

Amb tot, creiem que les nostres dames no'n faràn gaire cas, entre altres raons perquè son autor és de Sabadell.

LA CIENCIA DE LOS NEGOCIOS, per *W. P. Warren*.—Agotada en molt poc temps la primera edició d'aquesta obra, acaba de donar-se a llum la segona, que ha sigut curosament correctada.

Ja varem tenir ocasió de dir en son dia que per al desenvolupament de l'esperit comercial i mercantil del nostre poble son necessaries obres com aqueixa que enclou els pensaments d'un gran negociant digne d'imitar, pensaments que condensen la manera de sentir i les experiències d'altres pobles florents i que deuen a aqueix esperit la seva actual preponderància.

ROMANCER CATALÀ, per *Francesc Ubach i Vinyeta*.—En aquest volum, pulcrament editat per l'*Il·lustració Catalana*, s'hi apleguen els millors contes en vers del malaguanyat poeta, un dels més *llorejats*, doncs se conta de l'Ubach i Vinyeta que era el que més premis havia conquerit en els diversos Certàmens literaris de Catalunya. Constitueixen l'aplec setze rondalles originals, tradicionals i de costums catalanes, totes elles xamoses, fresques i d'argument interessant.

CANTOS DE IDÓLATRA, per *I. Socías Aldape*.—Ningú millor que'l mateix autor pot explicar al públic el procés germinal d'aqueixos versos valents i serens, de clàssica estructura i de fons enlairat, que són un veritable cant a la Bellesa Única i un encant per als esperits entusiastes del greco-llatinisme. Diu el senyor Socías:

«La Grecia palpitant, la de l'imaginació creadora de déus, la que diversificava en divinitat l'emoció del Tot en gràcia al geni de la seva ment procreadora, és la que m'ha produït l'emoció rediviva que ha trobat medi d'inspiració en les belleses mediterrànies, l'ambient armònic de les quals serà sempre font on abeurar-se del caudal que proporcionarà als poetes greco-llatins les notes que armonitzaren en llurs lires a tò del més pur classicisme».

Això diu l'autor i nosaltres, després de llegides les seves estrofes, afegirem que hi estem del tot conformes.

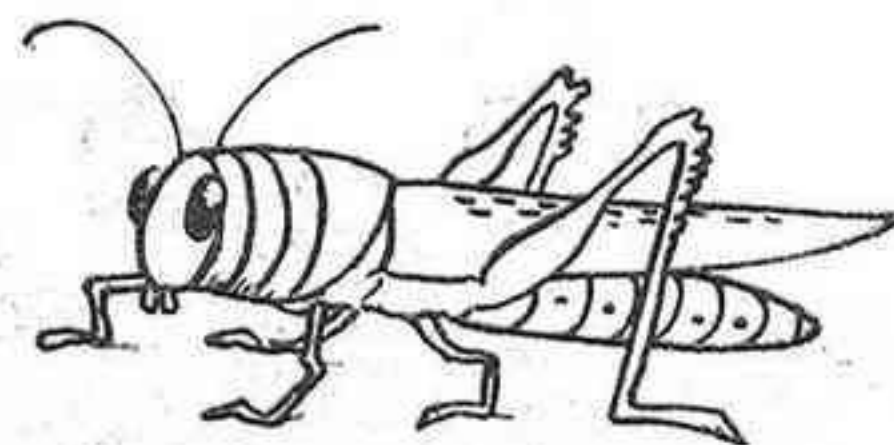
En altre lloc del Pròleg confessa que «no preté vantar-se en l'estructura de composició i si sols en la de l'imatge emotiva».

També conformes de tota conformitat.

LECTURA POPULAR. (*Biblioteca d'Autors Catalans*).—Acaba de sortir el fascicle número 60, que és, sens dubte, un dels més notables i interessants. El formen una ben seleccionada col·lecció de *Poesies* del eminent Joan Alcover.

LOS CONTEMPORÁNEOS Y LOS MAESTROS.—D'aquesta popular biblioteca, portem rebuts darrerament *Margarita*, novela, de B. Varela; i *Fin de condena*, drama en tres actes, de J. Arzadun.

SEPT SCIENCIES

—Miri, senyor Pich, miri quanta porqueria hi há als carrers de Barcelona.
 —A tots no. El carrer que jo m'estic i els carrers habitats pels altres regidors companys meus estàn molt nets.

ESQUELLIOTS

Feliços barcelonins!

Ja tornem a tenir d'Alcalde a don Guillem de Boladeres.

Serà el mateix home—inútil sinó funest—de sempre; però amb una petita diferencia: Ara no porta patilles.

Pressentint lo que li succeiria a les primeres sessions que presidís s'ha fet tallar el pèl, per por de que no li prenguessin.

Però que no's desesperi en Pich. Si a les barbes no'n té, al clatell bé n'hi tindrà, de sobres.

Fa una temporadeta que'ls agents de l'Arrendataria a tot arreu troben tabac de contraband.

Ja no és allò de avui un decomís aquí, demà un allà, sinó seguidet, seguidet, i truqui allà on vulgui.

Es natural! Com que als estancs vénen tan car i tan dolent. El fumador és a l'Arrendataria com el casat és a les dones.

Cuasi sempre que un casat va a alegrar-se fóra de casa, és culpa de la propia, que no ha sabut fer-se'l séu i acontentar-lo.

El noi de casa llegeix el diari:

«El senyor Governador ha dit als periodistes que a la presó vella hi sobren preses».

El noi de casa s'atreveix a fer-hi un comentariet.

—Sobren preses?... Si són de xacolata, que me les enviïn a mi.

Bé deuràn anar a la sorollosa i solemnnial arribada que's projecta fer a l'«Orfeo Català», suposo?

Serà un homenatge ben merescut; i des d'ara faig un al seguici.

Però és el cas que, de Lyó, tornen, també victoriosos, els simpàtics choristes d'en Clavé.

I jo, la veritat, crec que'ls entusiasmes s'han de repartir equitativament, entre els que *abans* cantaven «Els Segadors» i els que sempre han cantat «La Marsellesa».

El ví que s'expèn en algunes de les nostres tavernes, a pesar de les pluges que podien haver-lo aigualit i augmentat, continua éssent car i dolent.

L'altre dia una minyona va entrar, amb una ampolla a la mà, a casa del meu taverner.

—Tingui; la senyoreta em fa tornar aquest ví, que diu que no li agrada.

—Doncs cregui que per a les hores de menjar és un gran ví.

—Serà bò per a les hores de menjar, però no pas per a les hores de beure.

NOTES DE CASA.

Havem rebut de la Societat Choral «Catalunya Nova» un atent comunicat anunciant-nos haver traslladat el séu hostatge al carrer de Semoleres, 10, principal.

Amb motiu de l'inauguració del nou local i del XIX aniversari de la seva fundació, l'esmentada entitat artística celebrarà grans festes que s'anunciaràn oportunament.

El senyor Governador ha tornat a donar ordres severíssimes contra l'immoralitat.

Fa pocs dies va marxar una pelegrinació de malalts a Lourdes.

Els pelegrins, durant el viatge, cantaren himnes a la gloriosa Bernadeta.

La Bernadeta, agraida, els va concedir dos miracles: va retornar la vista a un cec i la lleugeresa a una baldada.

Els altres centenars de tulits i malalts varen tenir d'entornar-se'n a caseta pitjors de lo que estaven.

Tant mateix la miraculosa santa està de broma. Nosaltres per a creure-hi hauríem de rebre el benefici d'un miracle directe.

Per exemple: que'ns fés enllestir d'un cop l'asfaltat de les Rambles.

Sang i fetge!

Quina impressió els ha fet aqueix doble assassinat del carrer de Sant Ramón?

Un home i una dona, ja d'edat, cusits a punyalades per una veïna despreocupada.

Ah! I la veïna, que's diu *Nieves*, una especie de *capitana* Sánchez, està casada amb un sargento.

Sobre tot, no's descuidin aquest dato que és interessant.

En plè terror de l'*apachisme*.

Dues dones comenten, davant de la botigueta de mobles del carrer de Sant Ramón, l'esgarrafós crim de la *Nieves*.

—Quina trageria!... Ja li dic jo que espanta! No'n podem sortir mai d'aqueixos assassinats!

—No me'n parli. Jo quan entro, de nits, a casa, sempre'm sembla que m'haig de trobar morta damunt d'un toll de sang.

Nostre amic i col·laborador, el distingit artista don Mateu Balasch ens anuncia una pròxima exposició de quadros séus al Saló Parés.

L'esmentada exposició s'inaugurarà el dia 4 de Juliol.

Prometem assistir-hi, i donar a les teles un cop d'ull... o els que convinguin.

Molt notable fou la conferència que en J. Ferràn Torras donà en el «Centre Autonomista de dependents de Comerç i de l'Indústria» el dissabte passat.

El tema era Lírica de Mistral i en la vetllada hi prengueren part l'Esbart de Rhapsodes de l'«Ateneu Enciclopèdic Popular», dirigits per en Antoni Paré els quals llegiren algunes composicions del poeta.

La concurrencia fou molt nombrosa i abundaren els aplaudiments.

Agraim la tarja de convit que se'ns cursa per a l'esmentat acte.

El dijous de la setmana passada el «Círcol Artístic» ofrenà un vi d'honor al nostre amic l'eminent actor l'Enric Borrás, amb motiu d'haver-lo nomenat soci de mèrit del mateix «Círcol».

A la festa hi assistiren distingides personalitats veient-se molt concorreguda. Nosaltres ens associem a l'homenatge i aplaudim entusiàsticament el gust de l'entitat artística que de tal manera sab rendir un tribut d'admiració a les nostres eminències.

Rebi l'Enric Borrás la nostra més coral enhorabona.

No hi hà res a dir; sinó que'ns sembla que no ha estat del tot encertat amb el moment precís.

Ens trobem en plena època de *verbenas*, que és la joia saturnal dels salta-taulells i les modistes.

Que no ho sab el senyor Andrade que, durant les revetlles de Sant Joan i de Sant Pere, la ciutat i el camp, el pla i la muntanya, tot és Babilonia?

Al Foment del Treball Nacional s'ha inaugurat una Exposició de joguines.

Es que s'han tornat criatures, els senyors del Foment?

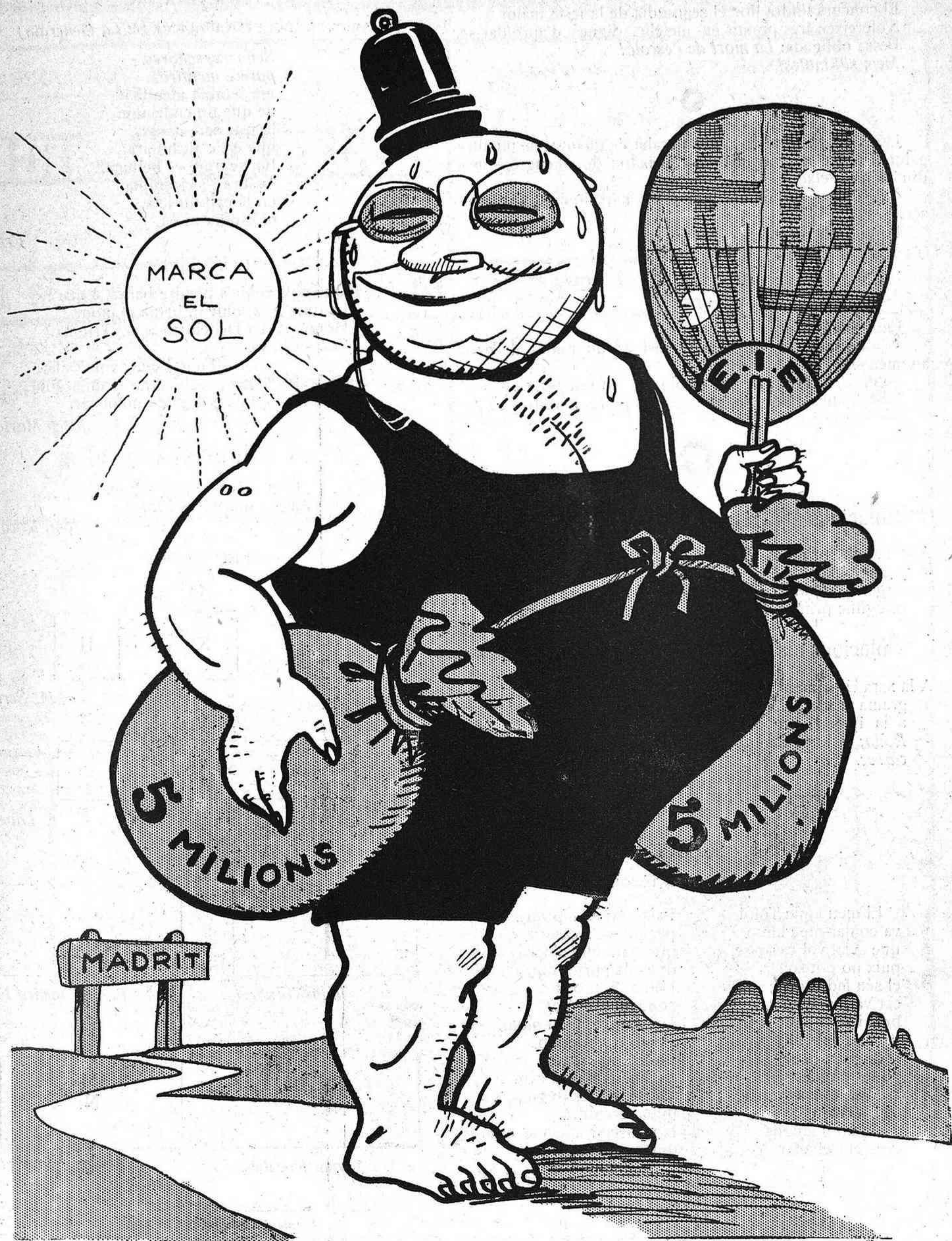
Encara que, de vegades, fins juguen amb els obrers, la veritat sigui dita, no'ls feia tant joganers!

EL BON MARIT S'EN VÀ A ESTIUEJAR

—Escolta, noia... No vols pas que't dugui el porta-monedes, també?

—No, que hi hà diners.

L'ESTIU BARCELONÍ

-Aquí em tenen... tan fresquet!

S'ha fet una crida per a un Concurs d'Orfeons a Sabadell. El concurs tindrà lloc el segon dia de la festa major. S'ofereixen tres premis en metàlic, dignes d'aprofitar-se. Pessa obligada: *La mort de l'escolà!*
Mem si'l mates!

La nostra benemèrita policia acaba de guanyar-se un altre galonet amb el descobriment d'aqueix timador al engròs que's diu Tomàs Pelke.

Cal felicitar, doncs, als *guindilles* barcelonins, sense reserves.

Lo que ells diràn:

—*Pel ke* guanyem, ja fem prou!

Entre bailets:

—Ja ho sabs, tu, que'l meu cosí es un pintor de gran anomenada?

—Ah, sí?... Tant jove i ja és pintor? No pot ésser...

—Sí, home!... No veus que no més pinta criatures!

Solucions als trenca-caps del número 1850

A la xarada primera, *Engracia*; a la segona, *Gramalla*; a l'anagrama primer, *Colla-Lloca*; al segon, *Curt-Truc*; a la targeta, *La portera de la fàbrica*; a la conversa, *Paca*; al jeroglífic primer, *Entresuelo*, i al segon, *Tres peus*.

Solucions als trenca-caps del número 1851

A la xarada primera, *Genoveva*; a la segona, *Ocata*; a l'anagrama primer, *Germà-Magre*; al segon, *Gafarró-Garrofa*; a la targeta, *La botifarra de la llibertat*; a la conversa, *Roda*; al jeroglífic primer, *Castelltersol*, i al segon, *Encàrrec*.

TRENCA-CAPS

XARADA SOLUCIONADA

ELS APUROS D'EN TÒFOL

El meu amic Tòfol va contar-me ahir que aviat vol casar-se, puix no pot sofrir el seu fadrinatgé; car va mal cuidat, brut i amb molta gana, sèc i espellifat; té dugues xicotes i a les dugues vol: la *Rita*, que és maca com el mateix sol; a ella no li agrada gens el treballar,

i això no és cap *taca* per poguè's casar; mes com ell voldria que ella portés dot, i no'n té, procura conquerir la *Tot*, que és rica, molt *nana* i amb cara de rap; no fa mitja *cana* dels peus fins al cap. Veiam, de les dugues, quina escullirà. No obstant, quan se casi, diu que m'escriurà.

F. LLAVEIOL

ANAGRAMES

I

A dins d'un *total*, l'Ambrós, va trobar-hi un *tot* molt gros.

B. Nadal

II

—No és veritat, Pasqual, que *tot* on cau *Total*?

Joan Rocabert

ENDEVINALLA

(AMB UNA MIQUETA DE MUSICA DE *La Generala*)

Señores, señores, parece mentira... me sembra mentida de que no endevinin lo que serà aixòs que estic alçant ara; boi sempre es belluga, s'estira i s'eixampla, no té cap duricia, ni espina ni òs.

Crispin

CONVERSA

—Que vols venir a pendre banys, a mar?
—I a quin establiment, batúa el mon?
—Home, a «La Deliciosa» o al «Tritón».
—Tot sol hi vas?

—Fuig, home, vols callar?

Amb la que'ls dos, garlant, no fa un segon, sens caure-hi, l'hem poguda nomenar.

Josep Martorell

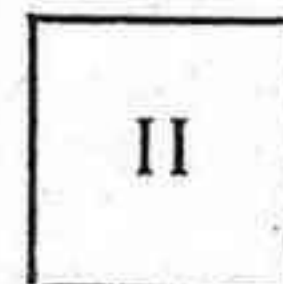
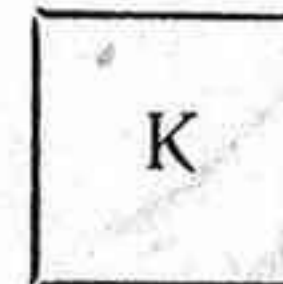
MUDANÇA

—Dona, *Tot*, si no't sab mal, compra una *tot* pel *total*.

Joan Rocabert

JEROGLÍFICS

I

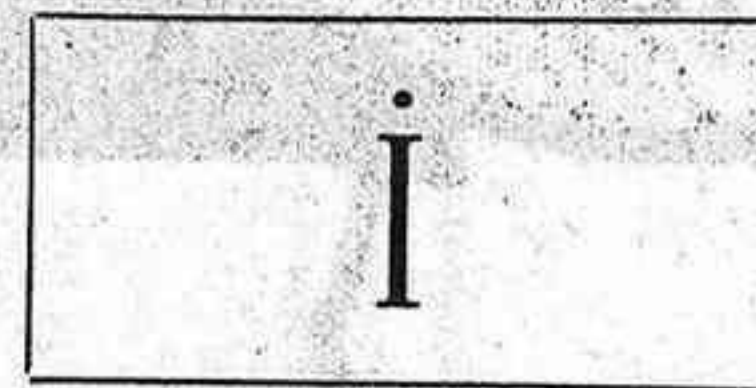
M. Serrats

II

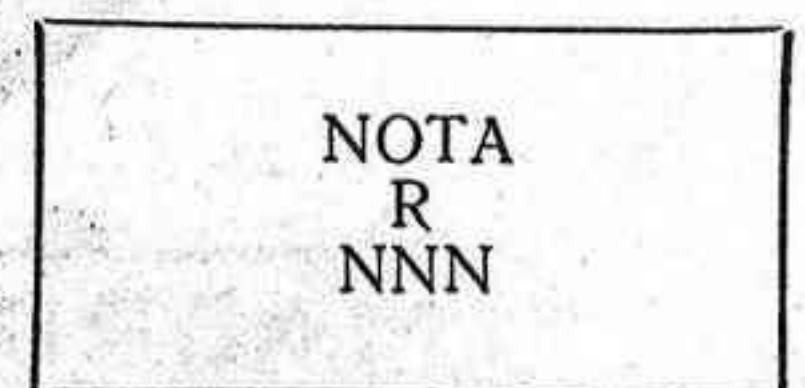
E. Lapedra

III

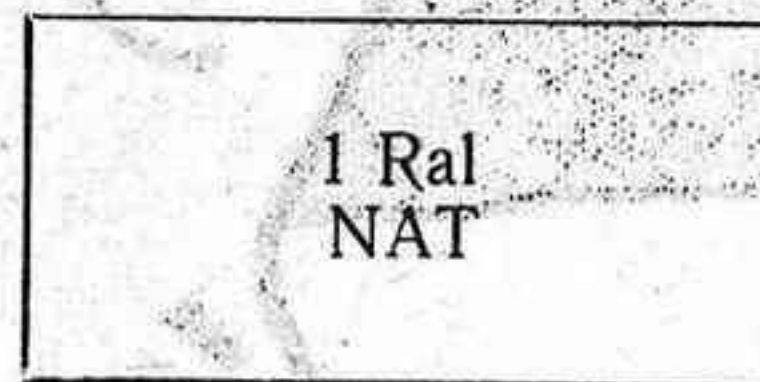
Joan Rocabert

IV

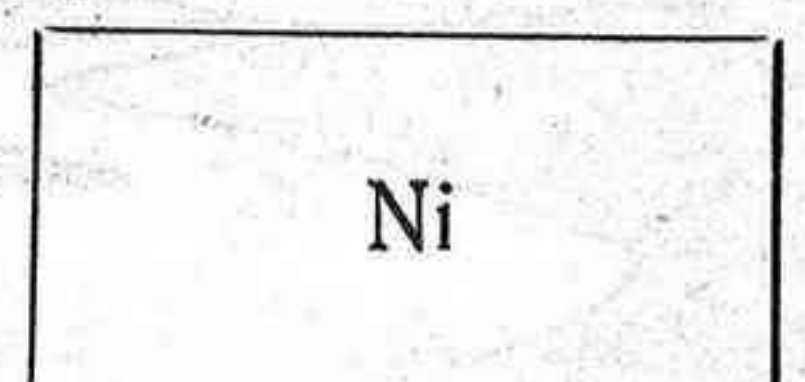
Enric Lapedra F.

V

Joan Rocabert

VI

Joan Rocabert

Antoni López, editor — Rambla del Mitg, núm. 20
Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Olm, 8
BARCELONA

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

OBRA NUEVA

EL TÚNEL

Dos tomos

Ptas. 5

SANTIAGO RUSIÑOL & JOSEP BURGAS

L'ARMA

EDICIÓ POPULAR

Un tomo

UNA pesseta

I. SOCÍAS ALDAPE - CANTOS DE IDÓLATRA - Un tomo, dos ptas.

ARMAND PIN DE LATOUR

DIETARI D'UNA EXCURSIÓ
A MALLORCA I CABRERA
a bordo del "Mariucha"

Un tomo

Ptes. 2'50

OBRA NUEVA

JARRAPELLEJOS

POR FELIPE TRIGO

Un tomo

Ptas. 3'50

EL CATALÀ DE "LA MANCHA"

Novela per SANTIAGO RUSIÑOL

Un tomo 8.º luxosament imprés
sobre magnífic paper de fil marca "Guarro"

4 pessetes

DICCIONARI CATALÀ - CASTELLÀ & CASTELLÀ - CATALÀ

COMPOST EN PRESENCIA DELS DICCIONARIS PUBLICATS FINS
AL DIA I DE LES PRINCIPALS OBRES LITERÀRIES I FILOLÒGI-
QUES CATALANES, ESPECIALMENT LES D'EN POMPEU FABRA,
I ENRIQUIT AMB ALGUNS MILERS DE MOTS QUE ENCARA NO
S'HAVIEN CATALOGAT,

PER

A. ROVIRA I VIRGILI

UN TOMO D'UNES 900 PLANES, IMPRÉS SOBRE UN PAPER
FINISSIM I INTRASPARENT, REL·LIGAT AMB PEGAMOID

900 planes, 2 centímetres de gruix!!

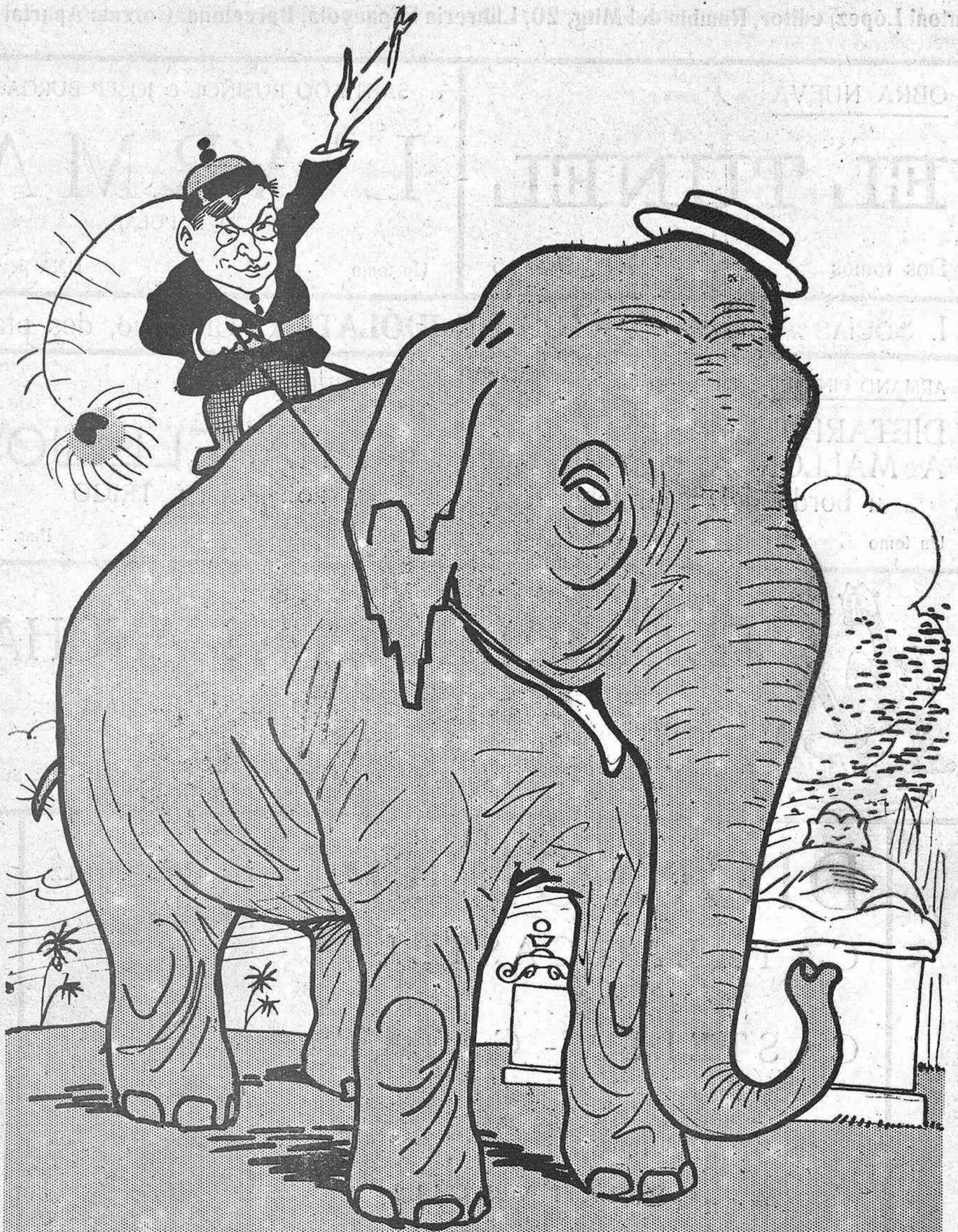
PTES. 10

DICCIONARIS LÓPEZ

Facsimil del Diccionari

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extraviós si no's remet, ademés, un ral pera certificat. Als corresponents se'ls otorguen rebaixes.

EN «CUCA», MARXANT D'ELEFANTS

—Apa, compreu-me aquest Avi
Aproveu l'ocasió,

qu'és intel·ligent i savi
com qualsevol regidó.